

гинуть мученицькою смертю за віру, при цьому Іоан Сабанідзе завершує мартиролог урочисто-риторичним гімном на честь Або — заступника християнства, який загинув від рук арабського еміра.

Найдавнішою пам'яткою власне житійної літератури вважається “Житіє святої рівноапостольної Ніни” (“Навернення Грузії”), створене на межі VIII—IX ст. невідомим автором. Народжена в Кападокії, св. Ніна у дванадцятирічному віці потрапляє з батьками до Єрусалима. Одного разу їй у сні явилася Богородиця і звеліла йти в Іверську країну (тобто у Грузію), щоб ширити там учення Ісуса Христа. Св. Ніна виконує наказ Божої Матері — і Грузія стає християнською країною. Прикметно, що анонімний автор життя виводить витоки грузинської церкви безпосередньо від єрусалимської. Принагідно зауважмо, що “найбільший ерудит”³ України першої половини XVII ст. Захарія Копистенський у “Похвалі Єрусалиму”⁴ стверджував, що Київ — другий Єрусалим християнського Сходу, виводячи витоки української церкви з міста, де страждав і воскрес Христос. Згадані факти сакралізації відповідно грузинської та української

православних церков, хоча й здійснені в різний час, мали спільну мету — утвердження історичної пам'яті, адже лише вона могла стати і стала фактором утвердження Грузії і, відповідно, України як національно-релігійних організмів.

До рецензованої збірки ввійшли також “Житіє Грігола Хандзтелі” Георгія Мерчуле (951 р.), яке вважається класичним зразком грузинської агіографічної прози, а також “Житіє Серапіона Зармзелі” Василя Зармзелі, “Житіє преподобного Іоана Задазнелі”, “Житіє Шіо Мгвімелі”, “Житіє Давида Гареджелі” та “Житіє Абібоса Некреселі”.

Усі твори, уміщені у збірці й перекладені О.Мушкудіані, засвідчують високий рівень давньогрузинської агіографічної літератури.

Незважаючи на специфіку агіографічного жанру, у мартирологах і житіях висвітлено також чимало проблем культурного, соціального, політичного характеру, з якими Грузія зіткнулася в епоху раннього Середньовіччя, коли вела нелегку боротьбу з перськими та арабськими загарбниками за християнську віру й національну незалежність. Отже, завдяки перекладам О.Мушкудіані український читач отримав змогу познайомитися не лише з ранньосередньовічною грузинською літературою, а й з історією цієї країни V—X ст.

Юрій Пелешенко

ОТЖЕ, ПРО “ТЯЖІННЯ ДО МОДЕРНІЗМУ”

Наєнко М.К. Іван Франко: Тяжіння до модернізму. — К.: “Академвидав”, 2006. — 96 с.

Скажу одразу: априорно ніщо не спонукало Івана Франка *тяжити до модернізму*. Та й навіщо було йому щось “модерне”, коли вже існували, по-перше, щойно осмислений романтизм, по-друге ж (а історично насправді “по-перше”), добрий і життєво випробуваний реалізм.

Ні, зі здорового глузду такого не надумаєш. Коли ж усе-таки “надумали”, тобто відчували “тяжіння до модернізму”, то — хто раніше, хто пізніше — збагнули, що *людські* можливості криються в самій людині, в її натурі. З розлогим колом покликань на імена сучасників Великого Каменяра — від Лесі Українки, авторки знаменитого паризького листа “Голос однієї російської ув'язненої” і до М.Коцюбинського, від О.Луцького до С.Єфремова й Д.Чижевського, а далі й до Фрейда!

У вступному розділі рецензованої монографії прописані “Творчі дискомфорти перехідної доби”.

Перший розділ — “Проза: “реальний” натуралізм і неоромантизм як передмодернізм” — традиційно охоплює весь прозовий доробок І.Франка, проакцентовуючи ранню “малу прозу”, драматичну “любов-нелюбов”, осмислену у статті “Дещо про самого себе” (1897), аж до повісті (а чи роману?) “Перехресні стежки” та оповідання-роману “Сойчине крило” (1905). У самих жанрових визначеннях літературознавців щодо творчого доробку І.Франка одразу відчувається певна симбіотична напруга, тяжіння до поєднання, приєднання, синтезу (скажімо, відкриття в “новелі” потуги романного жанру).

Так само й у невтомній поведінці І.Франка-лірика спостерігалось постійне його бажання урізноманітнювати жанрове окрилля. Особливо наочно це виявилось в жанропоетиці “Зів'ялого листа” — “ліричної драми”, яка розкрила давню любов письменника до драматичного жанру, точніше *роду*. Про Франкові здобутки на

суміжжі поетичних творів М.Наєнко повідомляє в розділі “Поезія: модернізація форми, поліфонія філософських символів”.

Прикінцевим розділом монографії стала “Драматургія: фрейдівська психоаналітика, романтично-барокові візії як вияви творчого модернізму”. У ній уже у другому абзаці літературознавець якось полегшено заявляє: “Драматургія — Третя художня любов І.Франка” (77). Хоч сам письменник давно зізнався про свою давню любов до драматургії. У цьому контексті М.Наєнко й констатує “синтетичне (модерністське) уявлення про світ і модерну його інтерпретацію” (86). Далі автор пише, що І.Франко у статті “Старе й нове...” торкався поетичного синтезу, і цитує: “Це синтез у найвищому розумінні цього слова... Письменники нової генерації ... виводять свої

постаті перед наші очі вже готові...” Різномпланова й різнооказійна розмова в тексті ведеться про твори К.Гамсуна й Г.Гауптмана, про драматичні твори самого І.Франка, найперше про “Украдене щастя”.

Завершує монографію розділ “Свідоме й інтуїтивне: єдність протистоянь”, де вчений починає надто обширну (як для кінцівки) розмову про літературу після “упадку південної Русі” та оглядові екскурси про “Третє, “нове”, літературне відродження”.

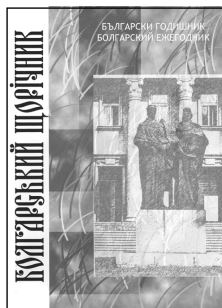
Сенс рецензованої монографії полягає насамперед у синтезуючій ідеї, що й побачено автором у поетичному розвитку різних літературних родів (епічного, ліричного, драматичного), різних літературних жанрів уже у творчості Івана Франка.

Микола Кодак

НА СЛАВІСТИЧНИХ ОРБИТАХ УКРАЇНИ

Болгарський щорічник — Т. IV. — К.: Київський славістичний університет, 2006. — 266 с.

Назустріч XIV Міжнародному з'їзду славістів (Македонія, Охрид, 2008 р.) наприкінці 2006 року вийшов із друку черговий, VI випуск наукового славістичного видання Українського державного славістичного центру НАН України і Міністерства освіти та науки України і Київського славістичного університету трьома мовами — українською, болгарською й російською. До Днів слов'янської писемності й культури в Україні відбулась його презентація на науковій конференції “Динаміка славістичної думки в Україні” (Київський славістичний університет, 30 травня ц. р.), а також у Болгарії Українсько-болгарським товариством “Мати-Болгарія” (голова І.Сардарева) разом з Українською недільною школою (орг. А.Якімова).

“Болгарський щорічник” — науковий періодичний орган КСУ — об'єднує творчу думку славістів-болгаристів України, Болгарії, Росії й Польщі. VI випуск видання присвячений актуальним проблемам болгаристики — міждисциплінарної науки — славістики (літературознавства, мовознавства, фольклористики, історії культури), пов'язаним із джерелами розвитку науки (“Ю.Венелін і Болгарське

національне Відродження” — матеріали Міжнародної наукової конференції в КСУ до 200-річчя від дня народження Ю.І.Венеліна), наукової діяльності акад. М.Державіна в Україні, українського вченого М.Попруженка — будівничого болгарської науки, фольклориста С.Цветка та інших учених-славістів. Досліджуються також динаміка розвитку літератури, мови, мистецтва, фольклору Болгарії XIX—XX ст., традиції і новаторство, українсько-болгарські, російсько-болгарські історичні й культурні взаємини, що сприятиме подальшому розвитку славістичної думки й вихованню молодшої генерації болгаристів.

Невипадково у статті “Кубрат — володар Великої Булгарії” історик В.Жук згадує Перший Собор болгар України (у серпні 2001 р. на Полтавщині), в якому взяли участь як учені України і студенти-болгаристи КСУ, так і представники Болгарії, Молдови, Російської федерації. У ці дні на могилі Кубрата, поблизу Малої Перещепини, встановлено пам'ятний знак володареві Великої Булгарії, а неподалік, на околиці села, встановлено хрест і закладено символічний камінь та капсулу на місці, де буде споруджено церкву святих Кирила і Мефодія.

Відкривають збірник статті, що досліджують діяльність Ю.Венеліна — видатного ученого-славіста України: “Біля джерел болгаристики і славістики” (І.Стоянов), “Юрій Венелін в загальнославістичному європейському контексті”